

İNSAN VE AİLE

ASİYE TÜRKAN

- 1- İnsan nedir?
- 2- İyi ve kötü fiiller nelerdir?
- 3-Bir fiili iyi ve kötü yapan özellikler nelerdir?
- 4-Hangi sebeplerden dolayı iyi davranışlar tercih edilir, kötü davranışlardan da kaçınılır?
- 5- İyiyi gerçekleştirmek için insan ne yapmalıdır?

- **Öncelikle varlık sorularına cevap bulmamız gerek?**
- **İnsan nedir?**
- **Nereden gelip nereye gider?**
- **İnsan için neler değerlidir?**
- **Neler yapılması gerek?**
- **Amaç, gaye nedir?**

**«İnsan neyin iyi olduğuna karar verince,
fiillerini hangi gayeye yöneltecekleri de belli olur.»**

- İnsanın tarifinin bilinmesi ile irade hürriyeti ve doğru ile iyiyi bireyin hayatında birleştirmesiyle olur.

Bunun sonucunda ;

- Bireyin Kemali (Sağlıklı bir şahıs)
- Ailenin Kemali (Mutlu bir yuva)
- Toplumun Kemali (Adil bir toplum)

İNSAN

- Kelamcılara göre; görünen bünyeden oluşan akıllı varlık...
- Mutasavvıflara göre; kemal potansiyeli barındıran ruh ve bedenden oluşan varlık...
- Filozoflara göre; hayvan-ı natık; düşünen canlı

Biz, hakikaten insanoğlunu Őan ve Őeref sahibi kıldık. Onları, (eŐitli nakil vasıtaları ile) karada ve denizde taŐıdık; yine kendilerine güzel güzel rızıklar verdik; Yine onları, yarattıklarımızın bir çoğundan cidden üstün kıldık.

(İsra Suresi 17/70)

İNSANIN ÖZELLİKLERİ

1) ZAYIF YARATLIŐLI

● « Allah yükünüzü hafifletmek ister; zira insan zayıf yaratılmıştır. »

(Nisa 4/ 28)

2) TATMİNSİZ, HEP İSTEYEN

- «Kuşku yok ki insan pek tatminsiz yaratılmıştır. »
(Meariç 70/19)

3) ACELECİ

- «Ne ki insan; (Sanki) hayır için yalvarıp yakarıyormuşcasına şer için de yalvarıp yakarır; Zira insan çok aceleceidir. »

(İsra 17/11)

- İnsanoğlu aceleci bir yaratılışa sahiptir; zamanı gelince size meajlarımın gerçek olduğunu göstereceğim; dolayısıyla, acele etmenize hiç gerek yok. »

(Enbiya 21/37)

4)TARTIŐMACI

- « Doğrusu biz bu Kur'an-da (hakikatı) her türlü anlatım tarzlarını kullanarak açıkladık; zira insan, bütün varlık (içersinde) tartışmaya en çok düşkün olandır.
(Kehf 18/54)

5) CİMRİ

- « De ki; ‘ Eğer benim Rabbimin hazinelerine siz sahip olsaydınız, o zaman harcanıp tükenir korkusuyla kesinlikle simsıkı sarılırdınız; zira insanoğlu oldum olası pek hasistir(cimri) »
(İsra 17/100)

6) İÇ SESİ OLAN

● «Doğrusu insanı yaratan biziz ve iç beninin ona neler fısıldadığını iyi biliriz; Zira Biz insana şah damarından daha yakınız.»

(Kehf 50/16)

7) KARAMSARLIĞA, ÜMİTSİZLİĞE MEĞİLLİ

- «İnsan hayır (mal, sıhhat, refah...) istemekten asla usanmaz; ama bir kötülük dokunursa hemen ümitsizliğe düşer, karamsarlığa kapılır.»
(Fussulet 41 / 49)

9) MEŞAKKETLERE DAYANIKLI

○ « Hakikaten Biz insanoğlunu farklı meşakketlere dayanıklı kıldık.»

(Beled 90/4)

◉ İMAM MATURİDİ;

- ◉ İnsan fiilleri, yaratma yönünden Allah'a, kazanma yönünden kişiye ait olup, insan hür iradesiyle bunları seçmekte ve eyleme dönüştürmektedir.
- ◉ Bu durumda Allah'ın fiilleri, insanın seçmesi sonunda yarattığı anlaşılmaktadır.
- ◉ İnsanın ahlaki sorumluluğu da bu seçme hürriyetinden kaynaklanmaktadır.

- Ahlak; Bir şahsın hayatında ve ya toplumda etkin olan davranış düzenidir.
- Ahlak; Yol ve yardım bilgisidir.
- Ahlak; Davranış bilgisidir.
- Ahlak; Toplumda önemli unsurlar; Dil ve Ahlak kurallarıdır.
- Alışkanlıklar sonucu karakterler oluşur.
- Ahlak; insanın karakter haline gelmiş davranışlarıdır.
- Alışkanlıklar hayatı bazen kolaylaştırır, bazende zorlaştırır. İnanmaya engel bile olabilir.

- İnsan yetişme s¼recinde sadece nesnelere ve şeyleri değil, aynı zamanda neyin nasıl yapılacağını da öğrenir.
- Nasıllığın öğrenilmesi yani yol ve yordam bilgisi, kitaplardan öğrenilmez.
- Bizzat görerek ve yaşayarak elde edilir.
 - Onun için;
 - Ahlak ferdidir.
 - Ferde aittir.
 - Fertte gerçekleşir.

- Bir suyun ve nehrin kaynağı olduğu gibi fikirlerin ve sosyal hareketlerin de kaynağı vardır.
- Peki ahlakın kaynağı nedir?
- İnsanlar arasındaki davranış düzenini mümkün kılan ilke nedir?
- Hangi ilke insanların hayatlarını belirli bir düzen içinde sürdürmesini mümkün, gerekli hatta zorunlu kılmaktadır?
- Hayatımızdaki balans ayarı nedir?

Ölçü, denge, balans ayarı= KUR'AN-I KERİM

«Ölümü ve hayatı yaratan odur.

Bunlar; hanginiz daha güzel iş yapacak diye sizi yıpratıcı bir imtihandan geçirmek içindir.»

(Mülk Suresi 2)

- Ölüm ve hayat = Denge= İmtihan
- Kadın ve erkek = Denge =Aile
- Hidrojen ve oksijen= Denge= Hayat
- Akıl ve kalp= Denge= Mutluluk
- Yerçekimi kuvveti= Denge= Dünya hayatı
- Kainat ve kitap= Denge= Mü'min insan

- Ahlakın kaynağı; Nakil ve Akıldır.

“ (Resulum) Biz seni alemlere **rahmet** olarak gönderdik. „

ENBİYA 107

«Sen büyük bir **ahlak** üzeresin»

(KALEM 68/ 4)

“ Andolsun ki,Resulullah‘ta sizin için Allah‘a ve ahiret gününe kavusmayı umanlar için ve Allah‘ı çok zikredenler için mükemmel bir örnek

(**üsve-i hasene**) vardır. „

(AHZAB 33/21)

Hz. AiŖe Annemiz;
“ O'nun ahlakı Kur'an-dır. ,,
derken;
“ Beni Rabbim terbiye etti ve en güzel
Ŗekilde terbiye etti. ,,
buyurması **ahlakın kaynağının**
Allah'u Teala olduğu apaçık ortadadır.

“ Ahlaki güzellikleri tamamlamak için gönderildim ,”

diyen Resulullah'ın üstünlüğü kanunlar üstü
olmasından değil,
getirdiği ilkelere titizlikle uymasından
ileri gelir.

En'am 68 – M'min 55 – Abese 1
ayetleriyle eleştirilen Resulullah,en ufak bir komplekse
kapılmadan,
açık yüreklilikle halka duyurmuştur.
Bununla birkez daha alemlere
rahmet olduğunu ispatlamıştır...

“ Biz insana doğru yolu gösterdik;
artık o ister minnettar kalsın,
ister nankörlük etsin. „
(İnsan suresi 76/3)

Buyuran Rabbimiz,
insanın insanca hayatını dostoğru yaşaması sonucu
insanlaşacağını,
diğer varlıklardan üstün olup **hrleşeceğini**
belirtmiştir...

Hürriyet

- Başlangıç mı?

(Kelamcılar ve Felsefeciler)

- Hedef mi?

(Tasavufcular)

Fiil nedir?

(Farkında olarak müdahale etmek ya da etmemek)

**GERÇEK HÜRRIYET KULLUKTADIR.
SORUMLULUK SAHİBİ OLAN İNSAN ÖZGÜRDÜR.**

- Her insan aynı özelliklerde mi yaratılmış?
- İnsan kendi kendine zulmedebilir mi?
- Bunun Kuran'dan örnekleri var mı?

● Ve elçi dedi ki:

«Rabbim gerçekten benim kavmim, **bu Kur'an'ı terkedilmiş** (bir kitap) olarak bıraktılar.»
(Furkan Suresi 25/ 30)

● «**Kendi istek ve tutkularını (hevasını) ilah** edineni
gördün mü?

Şimdi ona karşı sen mi vekil olacaksın?»
(Furkan Suresi 25/43)

1- HZ.ADEM VE HAVVA'NIN TEVBESİ

«Dediler ki:

"**Rabbimiz, biz nefislerimize zulmettik,**
eğer bizi bağışlamazsan ve esirgemezsen, gerçekten
hüsrana
uğrayanlardan olacağız.»
(Araf Suresi 7/23)

2-HZ. YUNUS'UN TEVBESİ

Balık sahibi (Yunus'u da);

hani o, kızmış vaziyette gitmişti ki; bundan dolayı kendisini sıkıntıya düşürmeyeceğimizi sanmıştı.

(Balığın karnındaki) Karanlıklar içinde:

"Senden başka ilah yoktur, sen yücesin, gerçekten ben zulmedenlerden oldum"

diye çağrıda bulunmuştu.

(Enbiya Suresi 21/87)

3- BELKIS'IN TEVBESİ

«Ona: "Köşke gir" denildi.

Onu görünce derin bir su sandı ve (eteğini çekerek) ayaklarını açtı.

(Süleyman:) Dedi ki:

"Gerçekte bu, saydam camdan olma düzeltilmiş bir köşk-zemindir.

Dedi ki:

"**Rabbim, gerçekten ben kendime zulmettim;** (artık) ben Süleyman'la birlikte alemlerin Rabbi olan Allah'a teslim oldum. »

(Neml Suresi 27/44)

- Hani Rabbin, Adem oğullarının sırtlarından zürriyetlerini almış ve onları kendi nefislerine karşı şahidler kılmıştı:

"Ben sizin Rabbiniz değil miyim?"

(demişti de) onlar:

"Evet (Rabbimizsin), şahid olduk" demişlerdi.

(Bu,) Kıyamet günü:

"Biz bundan habersizdik"

dememeniz içindir.

(Araf Suresi 7/172)

- Yüce Allah insanın kalbine, yaptıklarının iyi ya da kötü olduğunu ilham eder. Bu duygular insanın kalbine doğar.

- «...Sonra yaptığının **iyi ve ya kötü olduğunu ilham edene** yemin olsun ki...»

(Şems Suresi 91/8)

- Kötü işe niyetlenen ya da yapan içinde sıkıntı ve vicdan azabı hisseder. İyi bir iş yaptığında da bu yaptığına sevinir.

- «Andolsun kadın onu arzulamıştı,
-eğer Rabbinin (zinayı yasaklayan) kesin kanıt
(burhan)ını görmeseydi-
o da (Yusuf da) onu arzulamıştı.

Böylelikle biz ondan kötülüğü ve fuhşu geri çevirmek
için

(ona delil gönderdik).

Çünkü o, muhlis kullarımızdandı.»

(Yusuf Suresi 10/24)

o Peki bu sıkıntıyı,
vicdanın sesini sadece inananlar
mı duyar?

- Onların kalbleri parçalanmadıkça, kurdukları bina **kalblerinde bir şüphe** olarak sürüp-gidecektir.

Allah bilendir, hüküm ve hikmet sahibidir.
(Tevbe Suresi 9/110)

- O inkar edenler **müslüman** olmayı nice kereler **dileyecekler.**
(Hicr Suresi 15/2)

○ İnsanı diğer varlıklarda ayıran özellik nedir?

- SEVEBİLMEK
- İNANABİLMEK
- GÜVENEBİLMEK

- «İman edenler ve salih amellerde bulunanlar ise,
Rahman (olan Allah),
onlar için bir sevgi kılacaktır.»
(Meryem Suresi 19/96)

İman ederseniz, rahmet, sevgi olarak tecelli edecektir.

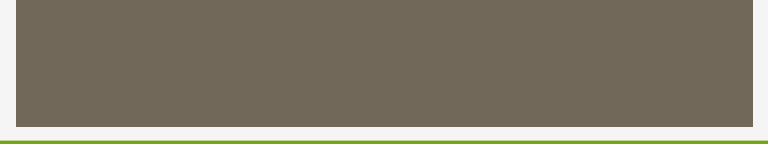
Osmanlı alimlerinden Kınalızade Ali Efendi, Ahlak'ı Alai isimli eserinde ,insani nefsin iki gücü olduğunu belirtir;

- 1- İDRAK GÜCÜ; Aklın idrak gücünü gerçekleştirmesidir.

Sonucu; Hikmet ve Adalettir.

- 2-HAREKET ETTİRİCİ GÜÇ;Bedene motivasyon gücü katar.

Sonucu;İffet ve cesarettir.

TEMEL ERDEMLER	AŞIRISI	AZLIĞI	ZIDDI	BAĞLI OLDUĞU GÜÇLER
HİKMET	Kurnazlık	Ahmaklık		Nazari Güç
ADALET	-----	-----	Zulüm	Ameli Güç
İFFET	Günahkarlık	Şehvet azlığı		Şehvet Gücü
CESARET	Saldırganlık	Korkaklık		Gazap Gücü

- Fitrata uygun olarak yaşamakla erdemler elde edilir.
 - Alışkanlıkta irade yoktur.
- Meleke iradeye bağılıdır ve elde edilir.
- Alışkanlıklar yenilikler karşısında kördür.
 - Alışkanlıklarıyla yaşayan insanlar, yeni şeyler geliştiremeyecekleri gibi, yeni durumda da bocalarlar.

Kalbin mühürlenmesi alışkanlıklardan dolayıcıdır.

○ Öyleyse sen yüzünü Allah'ı birleyen
(bir hanif) olarak dine,
Allah'ın o fitratına çevir;

ki **insanları bunun üzerine yaratmıştır.**
Allah'ın yaratışı için hiç bir değiştirme
yoktur.

İşte dimdik ayakta duran din (budur).
Ancak insanların çoğu bilmezler.
(Rum Suresi 30/30)

● SÖZÜN ÜZÜ:

- İnsan olmak; Allah'a güvenmektir.
- Allah'a güvenen; güvenilir olmalıdır.
- Böylece iman eyleminden ahlakı ayırmak mümkün değildir.
- Ahlak-i erdemlerle yücelen insan; ailesi için mutluluk kaynağı olacaktır.
- Ahlak-i erdemlerle yücelen insan ; Cenab-ı Hakk'ın sınırlarını gözeterek ve adil bir toplum oluşumuna katkı sağlayacaktır.

- Andolsun, cehennem için cinlerden ve insanlardan çok sayıda kişi yarattık (hazırladık).

Kalbleri vardır bununla
kavrayıp-**ANLAMAZLAR**,
gözleri vardır bununla **GÖRMEZLER**,
kulakları vardır bununla **İŞİTMEZLER**.
Bunlar hayvanlar gibidir, hatta daha
aşağılıktırlar.

İşte bunlar gafil olanlardır.
(Araf Suresi 7/179)